

Udstedelsen af 15 Øre, 35 Øre og 2 Kr. med Fr. VIII Billede og 5 Kr. med billede af Postgaarden

Af Emil Valdemar Holmblad

Følgende kompendium, som jeg stødte på i forbindelse med arbejdet på en artikel om 1912-udgaven: 5 kr. postbygning, i Hovedarkivets sagsmapper om udgivelsen af nye frimærker, er forfattet i 1910 af E. V. Holmblad. E. V. Holmblad blev i 1907 udnævnt til fuldmægtig i Generaldirektoratet, fra 1. april 1907 tillige ekspeditionssekretær. 1. oktober 1916 blev han kontorchef i 4. ekspeditionskontor (hvorunder bl.a. materiel også frimærker sorterede). Han var delegeret ved Verdenspostkongresserne i Madrid 1920, Stockholm 1924 og i London 1929.

Holmblad har leveret flere interessante bidrag til dansk posthistorie, bl.a. "Postforholdet til Ulandet" i Det danske Post & Telegrafvæsen, bind I, 1932, samt en , Oversigt over Postkonventioner indgået mellem Danmark og Ulandet indtil ca. 1930 (manuskript i P&T's bibliotek).

Kompendiet taler egentlig for sig selv, men det behyser glimrende dels den tilbageholdenhed, der var gældende i frimærkeudgivelsespolitikken før 1. verdenskrig, dels den åbenbare spekulation i frimærkesamlerens pengepunge, som på dette tidspunkt bredte sig som en steppebrand, og som efter 1. verdenskrig medførte en inflation også mht. omfanget af frimærkeudgivelser.

”Omkring Aaret 1890 begyndte forskellige Poststyrelser dels ved Udstedelsen af hyppigt paa hinanden følgende nye Serier af Frimærker, dels ved Udstedelsen af Frimærker ved specielle Lejligheder som Eks. ved Aarsdage for historiske Begivenheder, ved Verdensudstillinger o.l. at forsøge at skaffe sig forøgede Indtægter, idet de paagældende Posttjenester gik ud fra, at store Mængder af hvert nyt Frimærke ikke blev brugt til Frankering, men gik ind i de talrige Frimærkesamlinger Landene over. Der er sikkert meget rigtigt i denne Anskuelse, men at opstille nogen Beregning over, hvor stort et Antal af hvert nyt Frimærke, Frimærkesamlerne lægge Beslag paa, er næppe gørligt. Det har selvfølgelig ogsaa en meget stor Betydning, om det Land, der udsteder det ny Mærke

Østrig - højværdien i jubilæumsserien 1908 - 10 kroner - udgivet i anledning af Kejsers Franz Josefs 60-års regeringsjubilæum

er et lille eller et stort Land, thi Begæret efter et Lands Frimærker er altid størst i Landet selv.

Som nævnt har der og bliver der stadig anvendt to forskellige Fremgangsmaader ved Udstedelsen af Mærker af den heromhandlede Art.

Som Eksempel paa Mærker af den første Kategori hyppigt efter hinanden følgende ny Serier - kan nævnes de Frimærker, som Ecuador, Honduras, Nicaragua og Salvador udstedte i Aarene 1890-99. I det hollandske værk: "Les lois postales universel-

USA 1 dollar - 1898 - Trans-Mississippi udstilling

les" gives der (pag. 64-65) følgende interessante Oplysninger om disse Mærker: "Bolivias Poststyrelses Aarsberetning for 1895 meddeler, at Poststyrelsen fra La Hamilton Bank Note Engraving Printing Comp., New York har modtaget Tilbud om, at Compagniet vil levere Bolivia alle Frigørelsesmidler gratis paa den Betingelse, at der hvert Aar udstedes en ny Serie og at Restbeholdningen tilbageleveres Compagniet, der har Ret til at supplere den og derefter afhænde den. Compagniet henviser til at det har truffet lignende Aftaler med Equador, Honduras, Nicaragua og Salvador. Bolivias Poststyrelse gaar dog ikke ind paa dette Tilbud, uagtet det byder betydelige finansielle Fordele baade ved den Indtægt, der maa fremkomme ved det forøgede Frimærkesalg af de ny Mærker, og ved at Udgifterne til Frigørelsesmidler spares.

Som Eksempler paa egentlige Jubilæumsmærker, udstedte i nævnte Periode kan nævnes de af Belgien i 1894, Japan i 1894, Portugal i 1894 og 1895, Grækenland i 1896 og De Forenede Stater i Nord-Amerika i 1893 udstedte Mærker.

For at modvirke dette Misbrug af Frimærker foreslog den tyske Poststyrelse paa Verdenspostkongressen i Washington 1897, at der i Verdenspostkonventionen skulde indsættes et ligefremt Forbud med at Jubilæumsmærker og Mærker, der kun vare bestemte til at kursere i et bestemt Tidsrum, maatte benyttes i den internationale Posttjeneste. Forslaget blev stærkt bekæmpet, navnlig fra England Repræsentant, men blev dog vedtaget med 16 Stemmer mod 5. Den stærkeste Støtte fandt Forslaget hos Frankrigs Repræsentant, der blandt andet udtalte: "*La dignité des administrations est en cause dans cette affaire et c'est la raison de son intervention. Il faut empê-*

cher que l'on batte monnaie avec ces timbres éphémères; telle est la vraie raison de l'interdiction" (Documents de Washington 1897 pag. 429).

Forbudet, der blev optaget i Artikel 11 i Verdenspostkonventionen og som lyder saaledes: "Dog er det ikke tilladt i den internationale Posttjeneste at benytte Postfrimærker, som ere udfærdigede i et særligt og Udstedelseslandet ene vedrørende Øjemed saasom de saakaldte Jubilæumsfrimærker, der kun ere gyldige for et vist Tidsrum o. desl.« gik uforandret over i den i Rom 1906 vedtagne Verdenspostkonvention.

Uagtet der saaledes findes et klart og tydeligt Forbud have dog en lang Række af Lande baade efter 1897 og efter 1906 udstedt Jubilæumspostfrimærker

og anvendt dem i den internationale Posttjeneste uden at der saavidt mig bekendt nogensinde er blevet protesteret af de andre Poststyrelser mod en saadan Anvendelse.

Blandt de Lande, der har udstedt saadanne Mærker, kan nævnes Belgien (1910), Bosnien (1910), Canada (1897, 1898, 1908), Nederlandene (1907), Rumænien (1903, 1906), Schweiz (1900), De Forenede Stater i Nord-Amerika (1898, 1901, 1904, 1909) og Østerrige (1910). Jubilæumsfrimærker vil i Aar blive udstedt bl.a. i Bayern.

De enkelte Lande have fulgt forskellige Fremgangsmaader ved Udstedelsen, idet nogle f.eks. Bosnien, Canada, Rumænien have udstedt hele Serier, medens andre f.eks. Belgien, Nederlandene, Schweiz kun have udstedt enkelte Værdier. Nogle af Landene have ladet de udgivne Mærker kursere indtil Oplaget var opbrugt, andre have kun ladet dem være gyldige i et kort Tidsrum. I nogle Lande have Jubilæumsfrimærkerne fuldstændigt afløst de hidtil gældende Mærker og ere altsaa blevet efterfulgte af ny almindelige Mær-

USA 2 dollar - 1898 - Trans-Mississippi udstilling

USA - 2 dollars - 1893 - I anledning af Colombus landgang i Amerika 1492

ker; i andre Lande have de kurseret jævnsides med de almindelige Mærker.

Om de i 1910 i Anledning af Keiser Franz Josephs 80'aarige Fødselsdag udgivne østerrigske Jubilæumsmærker, der havde Gyldighed fra August til December f.A., haves der gennem en Række Artikler i Berliner Briefmarken Zeitung fyldige Oplysninger. Efter disse har Oplaget af de forskellige Værdier varieret fra 7.800.000 Stk. af 10 Heller Mærket til 10.000 Stk. af 10 Kr. Mærket; de mindste Posthuse fik kun leveret Oplag af 5, 10 og 25 Heller Mærker; de større Posthuse fik samtlige Mærker indtil 1 Kr. inkl. og kun de allerstørste Posthuse fik Oplag af hele Serien. Hele Oplagets paalydende Værdi var 1.800.000 Mill. østerr. Kr. (åbenlys skrivefejl – det skal være 1,8 mill. Østrigste kroner)

Imod Udstedelsen af saadanne Mærker har der i Frimærkesamlerkredse efterhaanden rejst sig en ikke ringe Uvilje, der har givet sig til Kende saavel i den philatelistiske Fagpresse som i Dagspressen og der er næppe Tvivl om, at Købelysten overfor saadane Mærker efterhaanden vil svækkes.

Medens det maa fastholdes, at det er stridende mod Verdenspostkonventionens Bestemmelser at udgive egentlige Jubilæumspostfrimærker, maa det paa den anden Side kunne forsvares at benytte Udstedelsen enten af enkelte Suppleringsværdier eller af en hel ny Serie til at skaffe Statskassen en Indtægt.

For Danmark har Spørgsmaalet om Udstedelse af Jubilæumsfrimærker ikke, saavidt mig bekendt, tidligere været fremme, men Generaldirektoratet har dog haft Anledning til at tage Stilling til Spørgsmaalet, først i 1896 da Island ønskede udstedt Jubilæumsfrimærker i anledning af de islandske Postvæsens 25-aarige Jubilæum og senere i 1898, da et lignende Ønske atter fremsattes fra Island. I de til Islands Ministerium givne Svar hævdes det meget stærkt, at man anser det for utilstedeligt at udstede saadanne Mærker og at

man ikke vil yde sin Medvirken dertil.

Det maa dels under Hensyn dertil og navnlig i Betragtning af Verdenspostkonventionens Bestemmelser anses for udelukket, at den danske Poststyrelse kan gaa med til Udstedelse af Jubilæumsfrimærker.

Noget andet er det derimod om man gennem Udstedelse af Suppleringsværdier, hvis Udfærdigelse maaske ikke kan siges at være absolut nødvendig, men dog kan forsvares, eller ved Udstedelsen af helt ny Mærker vil siges enten at mindes f.eks. den ny Postbygningens Indvielse

eller at skaffe Statskassen en Ekstraindtægt. Da de nugældende Typer imidlertid kun ere forholdsvis faa Aar gamle og da Udstedelsen af en Række ny Mærker er en ret kostbar Historie, bør man vist afholde sig herfra og indskrænke sig til eventuelt at udstede nogle Suppleringsværdier. Det maa da fremhæves at der flere Gange er fremkommet Ønske om at faa enkelte Suppleringsværdier udstedt. I Dansk Postblad No. 20/1910 findes f.Eks. fremsat Forslag om Udstedelse af et 18 Øres og et 35 Øres Frimærke. Med Hensyn til et 18 Øres Frimærke skal det bemærkes, at dette hovedsagelig skulle benyttes til frankering af Postanvisninger til det sydlige Udland og til Tyskland. Da Antallet af Postanvisninger til disse Lande imidlertid ikke udgør mere end circa 150.000 Stkr. om Aaret og Mærket ellers ikke svarer til nogen særlig meget benyttet Portosats, er der vist næppe megen Grund til at udfærdige et saadant Mærke, af hvilket Forbruget næppe kan antages at ville blive mere end en 15-1600 Ark om Aaret. Derimod er der adskilligt mere der taler for Udstedelse af et 35 Øres Frimærke. Dette Mærke vil kunde anvendes til frankering 1) indenlandske Postopkrævningspakker, 2) NB Breve til Tyskland og det sydlige Udland, 3) til indenlandske Postanvisninger paa Beløb 300-500 Kr. 4) indenlandske Postopkrævninger paa Blanket og Breve paa Beløb af hhv. 200-300 Kr. og 50-100 Kr., 5) indenlandske Værdibreve paa Beløb af 2000-3000 Kr. og 6) indenlandske Værdipakker til Værdi 1000 Kr. og af Vægt indtil 5 Pund. Det aarlige Forbrug har jeg beregnet til omkring 1.200.000 Stkr. eller 12.000 Ark, men der vil snarere blive forbrugt flere.

Foruden eller istedetfor et 35 Øres Frimærke kunde der ogsaa være Tale om at udfærdige et 30 Øres Frimærke. Et saadant Mærke kan anvendes til Frankering af 1) indenlandske Pakker af Vægt 5-10 Pund, 2) indenlandske Postanvisninger paa 200-300 Kr., 3) indenlandske Postopkrævninger paa Breve af Be-

Sverige 1903 - 5 kronor - Centralpostbygningen i Stockholm

løb 10-50 Kr., paa Blanket af Beløb 100-200 Kr., 4) Værdibreve med Værdi 1000-2000 Kr. og det aarlige Forbrug kan anslaaes til omkring 1.200.000 Stkr. eller 12.000 Ark.

Ved Siden af disse to Suppleringsværdier kan det forsvares at udstede et 2 Kr. og et 5 Kr. Mærke.

Det første vil kunne anvendes til Frankrig af en del Pakker til Udlandet samt til Værdipakker i Indlandet. Begge Mærkerne vil kunne anvendes ved Afregningen mellem Posthusene indbyrdes over Portobeløb, udbetalt Told og lignende. Det aarlige Forbrug vil næppe blive stort, men da næsten alle Lande i Europa have Frimærker paa tilsvarende Beløb: Tyskland 5 MK., Sverige 5 Kr. - udstedt i 1903 med Afbildning

Tyskland - 5 mark - her udgaven fra 1902 - „Deutsches Reich“

af den i dette Aar indviede ny Centralpostbygning i Stockholm - Frankrig 5 Francs, vil der næppe kunne siges noget mod at det danske Postvæsen udsteder saadanne Mærker. Det skal ogsaa bemærkes, at saavel Dansk Vestindien som Island har Frimærker af tilsvarende Værdi. Der er næppe Tvivl om, at der ved Udstedelsen af 2 saadanne Mærker vil kunne paaregnes en ikke ubetydelig Indtægt; et Salg til Frimærkesamlere af 2.000 Stk. vil alene betyde 14.000 Kr., og Salget vil formentlig blive betydeligt større. Mærker kunne udstedes af samme Type som det nugældende 100 Øre Mærke. Muligvis vilde det være praktisk at lade dem fremstille 2 farvede, saaledes som de dansk-vestindiske og islandske Mærker; dette kan vistnok lade sig gøre uden særlige Omkostninger; samtidigt burde maaske ogsaa det 100 Øres Mærke ændres til tofarvet og Møntbetegnelsen fra "100 Øre" til "1 Kr."; i saa Fald vilde der ogsaa kunde paaregnes en ikke ringe Indtægt ved Salg af dette Mærke. Saafremt man maatte ønske et særligt udstyret Mærke f.Eks. med Afbildning af den ny Postbygning, kunde 5 Kr.s Mærket anvendes hertil, men det maatte i saa Tilfælde være af en anden Størrelse f.Eks. som to Mærker sammenlagt; Udgifterne til Fremstillingen af et saadant Mærke vil formentlig blive ret betydelige og det er vist tvivlsomt om Thieles Bogtrykkeri vil kunne trykke saadanne Mærker tilfredsstillende.

Endelig skal bemærkes, at saafremt der skal udstedes nogen Suppleringsværdi vilde det være rationelt at forandre det nugældende 15 Øres Mærke til Mærke med Kongens Billede, idet der er noget vist irrationelt i at Værdierne 1,2,3,4 og 15 ere af en og Værdierne 5,10,20,25,50 og 100 af en anden Type; det 15 Øres Mærke staae saa underligt umotiveret mellem 10 og 20 Øres Mærkerne.

Den 25. Januar 1911 - Holmblad